

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเพื่อหนุนเสริม

วิชาประวัติศาสตร์ (ศิลปกรรม)

กลุ่มศิลปกรรมย่าน

โรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

นักวิจัย

อาจารย์ สุรัชย์ จงจิตงาม

ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หัวหน้าโครงการวิจัย

รองศาสตราจารย์ สมโชติ อ่องสกุล

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการ การวิจัยและพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่

เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์

ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 สถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2554

คำนำ

โครงการวิจัยเพื่อหนุนเสริมวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ในระดับประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4-6 ฉบับนี้เป็นโครงการย่อยในโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายในท้องถิ่นโดยใช้ต้นทุนในพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 4-6 ของสถานศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ โดย รศ. สมโชติ อ๋องสกุล เป็นหัวหน้าชุดโครงการวิจัย และมีผู้วิจัยร่วมวิจัยในชุดโครงการย่อย เฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศิลปกรรมในพื้นที่โรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 10 ตัวอย่าง พร้อมกับความรู้อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับศิลปะล้านนา

ผู้วิจัยขอขอบคุณ รศ. สมโชติ อ๋องสกุล ที่ให้โอกาสได้ร่วมทำงานวิจัย และให้คำปรึกษาแนะนำอันมีคุณค่าแก่งานนี้เสมอมา รวมทั้งสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัย คุณอ้อมจิต กันทาใจ คุณจรี ขยัน คุณจุฑพร แก้วนิ่ม คุณสิขชล สุกดพงษ์ คุณธนต์ จงจิตงาม คุณธนพล ฉายสวัสดิ์ ที่ได้รวบรวมข้อมูล และจัดทำภาพประกอบในรายงานนี้ รวมทั้งพระสงฆ์ในรายชื่อวัดที่ทำการวิจัย และคณาจารย์ในกลุ่มของโรงเรียนที่ทำการศึกษาที่ได้อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการวิจัยจนผลงานสำเร็จ

สุรัชย์ จงจิตงาม

ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สารบัญ

กลุ่มศิลปกรรมย่านโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

วัดถวาย	1
วัดต้นแก้ว	21
วัดละโว้	39

กลุ่มศิลปกรรมย่านโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย

ประวัติ

ศิลปกรรมกลุ่มโรงเรียนต้นแก้วผดุงพิทยาลัย อำเภอหางดง ประกอบด้วยวัดต้นแก้ว วัดถวายเป็นวัดละโว้ ตั้งอยู่ในอำเภอหางดง ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ไปทางทิศใต้ราว 15 กิโลเมตร อันเป็นระยะทางที่ไม่ไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่มากนัก

อำเภอหางดงในอดีตมีความสำคัญต่อล้านนาโดยตลอด เพราะเป็นทางที่ใกล้เคียงพื้นที่สำคัญมาแต่อดีต เช่น อยู่ใกล้กับหริภุญไชยทางทิศใต้ และอยู่ใกล้กับเวียงท่ากาน เมืองสำคัญของหริภุญไชย และล้านนา และยังอยู่ในเส้นทางผ่านของการอัญเชิญพระธาตุ จากพระบรมธาตุศรีจอมทองจากอำเภอจอมทองมายังเมืองเชียงใหม่ โดยแวะพักยังวัดต้นแก้ว ก่อนอัญเชิญสู่เชียงใหม่

หลักฐานทางศิลปกรรมของวัดต่างๆ ในเขตอำเภอหางดง ดังที่ส่วนหนึ่งปรากฏในรายงานนี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความสำคัญของอำเภอหางดง โดยเฉพาะช่วงตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 21-พุทธศตวรรษที่ 25

วัดถวายเป็น

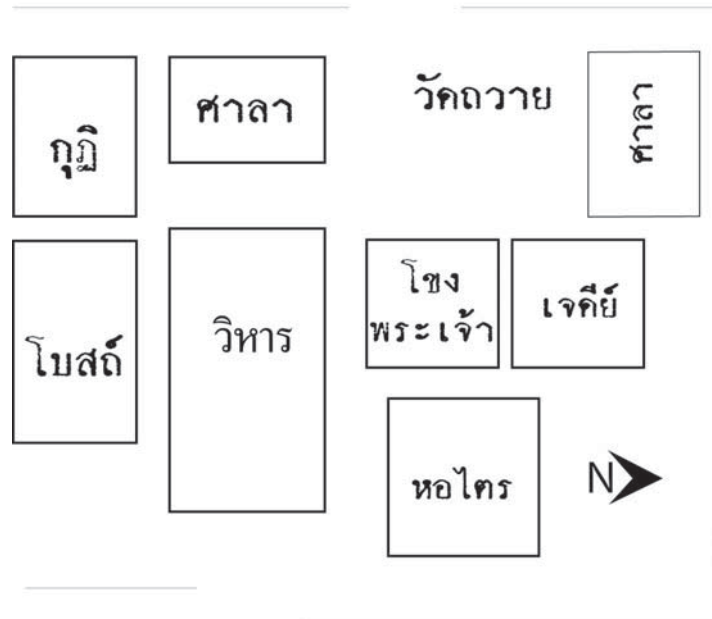
วัดถวายเป็น เลขที่ 80 หมู่ 2 ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัด มีเนื้อที่ 6 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา ภายในวัด มีสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ โขงพระโบราณ หอไตร อุโบสถไม้สัก วิหาร เจดีย์ มณฑป ครุบาเจ้าโสภณ (เบ้า) โสภโณ

ประวัติของวัดถวายเป็นในช่วงปลายพุทธศตวรรษที่ 25 มีความเกี่ยวข้องกับครุบาศรีวิชัย โดยครุบาเจ้าโสภณ (เบ้า) โสภโณ ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดถวายเป็นระหว่าง พ.ศ. 2491-2503 นั้นพื้นเพแต่เดิมของท่านเป็นคนบ้านถวายเป็น เกิดเมื่อ พ.ศ. 2441 เคยเป็นศิษย์ที่ติดตามครุบาศรีวิชัยอย่างใกล้ชิด และเป็นศิษย์ที่ครุบาศรีวิชัยให้ความไว้วางใจ ภายหลังที่ครุบาศรีวิชัย มรณภาพ เมื่อ พ.ศ. 2481 แล้วท่านได้กลับมาจำพรรษา ณ วัดถวายเป็นเมื่อ พ.ศ. 2491 ท่านเป็นที่เลื่อมใสของชาวบ้าน และได้พัฒนาวัดถวายเป็นให้เจริญสืบมาจนมรณภาพเมื่อ พ.ศ. 2503²

อย่างไรก็ตามหลักฐานทางศิลปกรรมที่สำคัญในวัดเป็นสิ่งที่สืบย้อนไปได้ไกลกว่าสมัยของครุบาเจ้าโสภณ (เบ้า) โสภโณ

¹ นักบุญของหมู่เขา ครุบาเจ้าโสภณ (เบ้า) โสภโณ วัดถวายเป็น, (เชียงใหม่ : ที่ระลึกในงานฉลองมณฑปวัดถวายเป็น ต.ขุนคอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่, 2547), หน้า 25.

² สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์, ศิลปกรรมปูนปั้นล้านนาแหล่งใหม่ วัดบ้านถวายเป็น อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่, วิจิตรศิลป์, ปีที่ 1, ฉบับที่ 2, (เม.ย. - ก.ย. 2551) : หน้า 28.

แผนที่วัดถวายเป็น

วัดถวายเป็นมมองจากทางเข้าวัด

ศิลปกรรมวัดถวายเป็น

โฆงพระโบราณ³: เป็นมณฑปทรงปราสาท หรือเรียกตามภาษาพื้นเมืองว่า “โฆงพระเจ้า”⁴ ประกอบด้วยฐานบัว หรือฐานปัทม์ลูกแก้วอกไก่ยกเก็จ 1 ชั้น ต่อด้วยชั้นเรือนธาตุทรงปราสาท มีซุ้มจระนำที่เจาะเป็นห้องคูหาภายใน สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ภายในคูหา ตกแต่งส่วน

³ สรุปความจาก เรื่องเดียวกัน, หน้า 26-43.

⁴ วรสิทธิ์ บุษยสุรัตน์, วิหารล้านนา, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2544), หน้า 39.

เรือนธาตุและซุ้มจะนำด้วยลายปูนปั้น ต่อขึ้นไปด้วยชั้นบัวถลา หรือหลังคาลาด ต่อด้วยฐานปัทม์ ยกเก็จ บริเวณมุมด้านบนยกเก็จ ประดับด้วยกรอบซุ้มขนาดเล็กมีลายปูนปั้นประดับภายใน จากนั้น ต่อขึ้นไปเป็นชั้นเรือนธาตุทรงปราสาท ยกเก็จเหมือนชั้นเรือนธาตุ ย่อส่วนให้มีขนาดเล็กลงซ้อน ชั้นลดหลั่นกันขึ้นไป 3 ชั้น มีซุ้มจะนำขนาดเล็กประดับลายปูนปั้นทุกชั้นด้วยเช่นเดียวกัน ต่อขึ้นไปเป็นยอดที่หักหายไป เหลือเพียงบางส่วนของลายกลีบทรงเหลี่ยมแหลม

ด้านข้างของโขงพระเจ้านี้ ทำเป็นซุ้มจะนำที่ไม่มีการเจาะเป็นคูหา เป็นเพียงเสาและกรอบ ซุ้มคติดผนังซึ่งทำขึ้นเพียงครึ่งซึกติดไว้กับผนังที่กั้นกลาง ปัจจุบันเหลือเพียงส่วนน้อย อีกด้านของ ผนังที่อยู่ทางทิศตะวันตกนั้นไม่ได้ก่อเป็นโขงพระเจ้า แต่ก่ออิฐเป็นห้องขนาดเล็กแบบเรียงกันเป็น ซุ้มโค้งเป็นหลังคาทรงแหลม มีการยกเก็จให้มีลักษณะอาคารซ้อนลดต่อกัน 2 ชั้น ภายในทำเป็น ห้องคูหาประดิษฐานพระพุทธรูป มีการเจาะช่องทางเข้าขนาดเล็กมองเห็นองค์พระภายในได้

มณฑปทรงปราสาทด้านทิศตะวันออกมีการตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้นทั้งองค์ บริเวณผนัง ที่กั้นกลางมีการตกแต่งด้วยลายปูนปั้นลายดอกไม้ใบไม้ ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเป็นการสร้างในคราว เดียวกัน

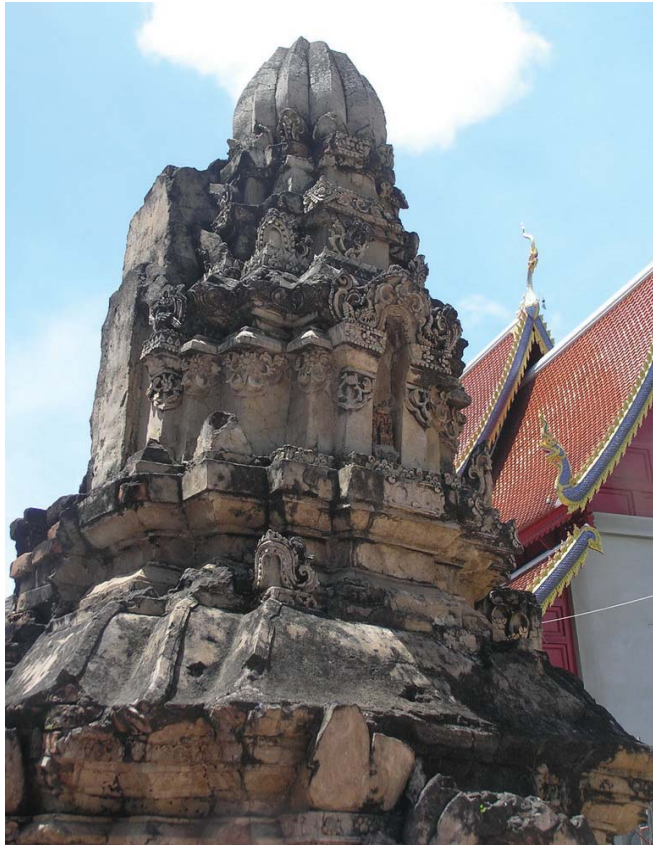
ในกรณีของงานปูนปั้นวัดบ้านถวาย สามารถสืบย้อนได้หลายนับร้อยปี จากการ เปรียบเทียบโขงพระในวัดบ้านถวาย ซึ่งครึ่งหน้าเป็นส่วนของโขงหรือซุ้มประดิษฐานพระประธาน และส่วนหลังเป็นปราสาทหรือกลุ่มมณฑปตกแต่งด้วยลายปูนปั้น ขนาดกว้างยาวประมาณ 3 x 6.30 เมตร ยอดหลังทรงปราสาทในส่วนที่เหลืออยู่สูง 4.80 เมตร มีลักษณะผสมกันระหว่างซากโขงวิหาร ในวัดอุโมงค์เถรจันทร์ในเมืองเชียงใหม่ กับอาคารทรงปราสาทหรือ “กู” ในบริเวณวัดพระสิงห์

กูหรือโขงพระภายในวัดบ้านถวาย

ห้องคูหาโขงพระ เห็นการก่ออิฐในรูปแบบซุ้มโค้ง

ชั้นหลังคาลาดในส่วนบนโขง เป็นมณฑปลดชั้นซ้อนชั้น
ส่วนยอดบนสุด เป็นรูปทรงกลีบบะเพือง

ภาพขยายส่วนซุ้มส่วนบน และกابบน

ลายปูนปั้นในส่วนของตัวหางบนชั้นหลังคาปีกนก
เห็นได้ว่าเคยมีสภาพเป็นเค้าโครงของนก ประกอบลายกระหนก

โขงพระวัดบ้านถาวรมีลักษณะที่ประกอบด้วยส่วนฐานปัทม์ยกเก็กรองรับเรือนธาตุ มีซุ้มลดซ้อนสองชั้นหันมาทางด้านหลัง คือ ด้านทิศตะวันออก ด้านบนของเรือนธาตุเป็นหลังคาบัวถลาหรือบัวคว่ำ ด้านบนซ้อนด้วยปราสาทย่อส่วนอีกหนึ่งชั้น คั่นด้วยชุดฐานปัทม์ ส่วนบนสุดเป็นยอดกลีบมะเฟืองคั่นด้วยท้องไม้ น่าสังเกตว่าส่วนตกแต่งของหลังคาปราสาทหรือยอดเจดีย์ที่เรียกว่ากลีบมะเฟืองนี้ นิยมกันแพร่หลายตามโบราณสถานในเมืองเชียงแสน เช่น ยอดเจดีย์ส่วนรองรับปล้องไฉนของพระธาตุจอมกิติ ซึ่งมีเอกสารกล่าวถึงการบูรณปฏิสังขรณ์ ในปี พ.ศ. 2228 โดยเจ้าเฉลิมเมืองเจ้าฟ้าเมืองเชียงแสน จะแตกต่างกันก็ตรงที่กลีบมะเฟืองของโขงพระที่วัดบ้านถาวรมีขนาดใหญ่กว่าอย่างเห็นได้ชัด

ลวดลายปูนปั้นตกแต่งปราสาทด้านหลังของโขงพระมีลวดลายซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นสองกลุ่มคือ กลุ่มที่สืบทอดมาจากลายปูนปั้นยุคทองของเชียงใหม่ และลวดลาย กลุ่มที่น่าจะเป็นแบบที่ช่างคิดขึ้นในภายหลัง

ซุ้มอุหาโขง มีลักษณะเป็นผังสี่เหลี่ยมยกเก็จ

ลายปูนปั้นมุมโขง และเสารับซุ้ม ประกอบด้วยลายบัวคอเสื้อ และลายประจำยามอก

กลุ่มลวดลายที่โดดเด่นที่สุด คือ กลุ่มลายที่สืบทอดมาจากลายปูนปั้นยุคทองของเชียงใหม่ เช่น ลวดลายตกแต่งเสามุมอาคาร เรียกว่า ลายบัวคอเสื้อ ลายบัวเชิงล่าง และลายประจำยามอก ที่คูบบรรจุอิฐพระเจดีย์โลกราช วัดเจ็ดยอดซึ่งผูกลายด้วยก้านและใบที่ออกมาจากดอก ที่เรียกว่า “ลายเครือล้านนา” ถมพื้นที่ว่างในกรอบรูปสามเหลี่ยมพับครึ่งของบัวคอเสื้อและบัวเชิงล่าง เข้าใจว่าช่างปูนปั้นล้านนาคงได้แรงบันดาลใจมาจากลวดลายเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์หยวน ในแง่ของวิธีการปั้นช่างใช้เทคนิคในยุคนั้นคือการฉลุลวดลายก้านและใบให้มีมิติสูงเด่นออกมาจากพื้นผนังโดยปั้นโคลนลายรองรับไว้ก่อน อันเป็นกรรมวิธีที่เริ่มใช้กันมาตั้งแต่สมัยพญาติโลกราช จากการค้นคว้าพบว่า ลวดลายเช่นนี้ มีการสร้างต่อเนื่องมาอีกนานหลายศตวรรษจนถึงยุคที่เชียงใหม่ตกเป็นของพม่าราวในปี พ.ศ. 2101 เช่น เจดีย์วัดปันสาตใกล้สถานีขนส่งช้างเผือก เชียงใหม่ กู่ป่าลาน บ้านธิ จังหวัดลำพูน อีกทั้งในส่วนของเส้นลวดกรอบลายบัวคอเสื้อและบัวเชิงล่างด้านมุมทิศตะวันออกเฉียงเหนือ และบัวคอเสื้อเสารับซุ้มของโขงพระวัดบ้านถวายนี้ ได้แสดงให้เห็นอิสระและพัฒนาการทางความคิดของช่างอีกด้วย สังเกตได้จากมีการปั้นปูนเป็นเม็ดไขปลาเล็ก ๆ ด้านนอกของเส้นลวดกรอบลายอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งไม่เคยพบเห็นมาก่อนในยุคทองล้านนา

ภาพขยายลายปูนปั้นบริเวณผนังของโถง เป็นปูนปั้นเถาลายพันธุ์พฤกษาที่นิยมในศิลปะล้านนา
สืบย้อนไปได้ถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 20-21

ลักษณะการสร้างสรรค์โดยอิสระอันเป็นธรรมชาติของงานช่างล้านนาที่ปรากฏในลายปูนปั้นปราสาทโขงพระวัดบ้านถวาย สามารถเห็นได้จากกรณีขมในการปั้นลายเล็ก ๆ ประกอบตามส่วนต่าง ๆ อย่างที่ไม่พบในงานยุคทองของเชียงใหม่ เช่น การปั้นเม็ดไข่ปลารอบนอกของเส้น

ลวดกรอบลายบัวคอเสื้อและบัวเชิงล่างดังกล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบเห็นได้ตามชั้นหน้ากระดานต่าง ๆ เช่น หน้ากระดานหัวเสารับซุ้มโถง หรือหน้ากระดานชั้นปราสาทจำลองด้านบน

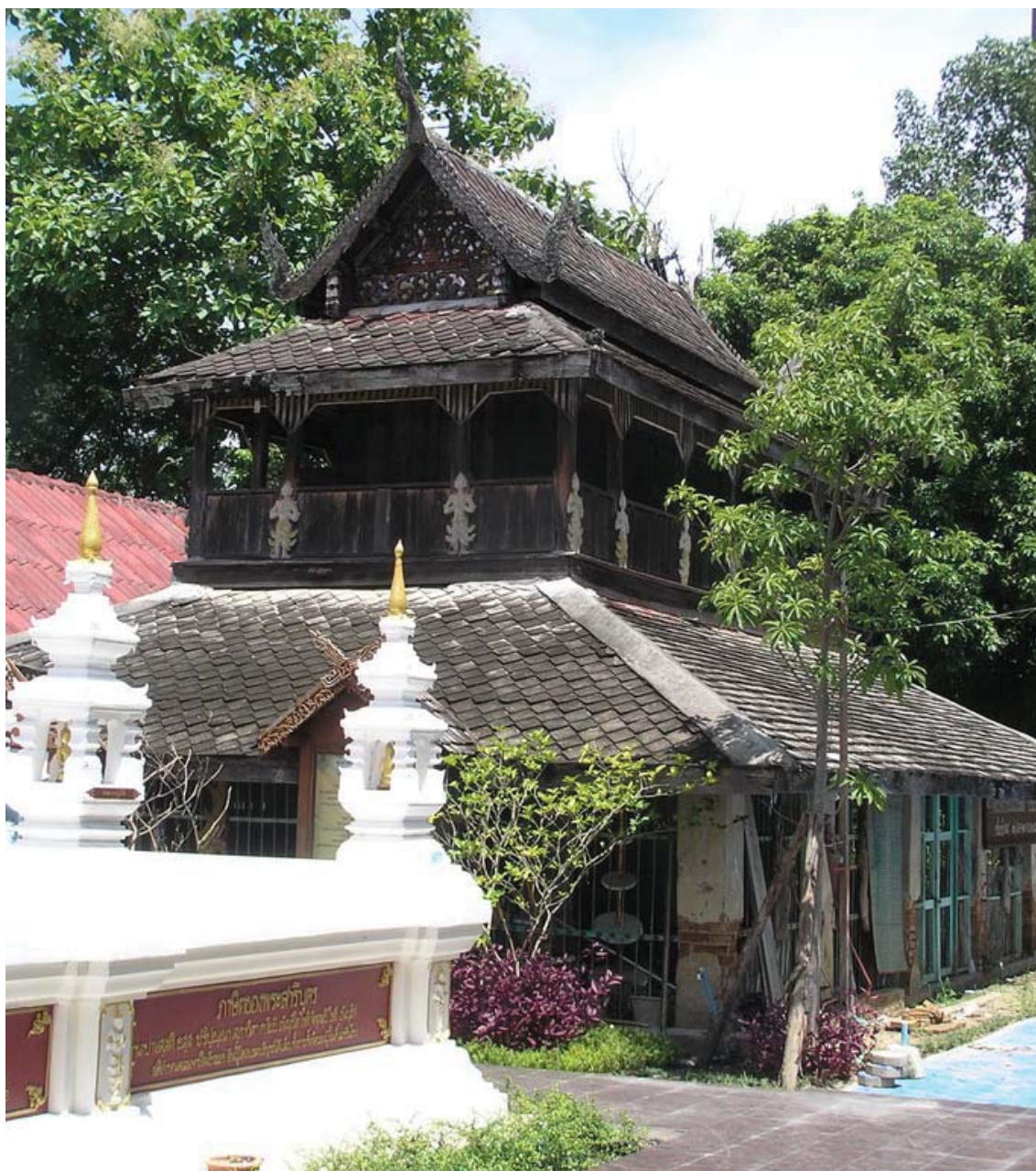
ลวดลายปูนปั้นดังกล่าว ทำให้สามารถสืบย้อนประวัติวัดบ้านถวายดอยหลังไปได้ถึงราวพุทธศตวรรษที่ 22 หรืออย่างช้าในราวพุทธศตวรรษที่ 23

หอธรรม หรือ หอไตรวัดถวาย สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2491 โดยซื้อขี้ผึ้งจากเจ้าน้อยคำตัน ณ เชียงใหม่ นำมาสร้างเป็นหอธรรม 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นเสาปูนมีลูกกรงเหล็กล้อมรอบ ชั้นบนเป็นไม้มีระเบียงรอบไม่สูงมากนัก ตรงกลางชั้นเป็นห้องปิดทึบ สำหรับเก็บคัมภีร์ใบลาน และพระไตรปิฎก มีลายค้ำบนพื้นชาดสีแดงที่เหลือลายเพียงบางส่วนในบริเวณฝาไม้กระดานชั้นห้อง (เป็นลายดอกกลมเว้นระยะห่างเรียงไปตามขอบประตูไม้)

โครงสร้างหลังคาเป็นเครื่องไม้ ตกแต่งด้วยซ้อฟ้า ป้านลม ปลายเป็นเศียรนาค หน้าบันแกะสลักไม้แบบฉลุให้เป็นลายก้านขด ออกลายจากลายเทพนมตรงกลางหน้าบัน พื้นลายติดกระจกลีฉลุเต็มลาย มีการประดับด้วยปากแล บริเวณปลายหัวและหางชั้นหลังคาด้วย มุมสันหลังคาลาดคลุมระเบียง ประดับด้วยรูปหงส์ แกะด้วยไม้ กึ่งกลางสันหลังคาชั้นบนสุด ประดับด้วยรูปหงส์เช่นเดียวกัน หางของหงส์ทำเป็น ลายกระหนก และหันหน้าไปทางทิศตะวันตก บริเวณรอบฝากระเบียงด้านนอก ประดับรูปเทวดาองค์เล็ก ๆ โดยรอบ ชั้นล่างใช้เป็นที่เก็บชิ้นส่วนของโบราณวัตถุ เช่น เศียรนาคที่หักชำรุด เป็นต้น

วิหารวัดถวาย ตามสภาพปัจจุบันเป็นวิหารที่บูรณะซ่อมแซมเมื่อ พ.ศ. 2517 มีธรรมาสน์แบบโบราณทรงปราสาทอยู่ภายใน และมีการบูรณะซ่อมแซมหลังคาในปี พ.ศ. 2547 โครงสร้างชั้นหลังคา แผงหน้าบันด้านหน้าวิหารและเสาคู่หน้าสุดทำด้วยไม้ ชั้นหลังคาตกแต่งด้วยซ้อฟ้า ป้านลม ปลายป้านลมแกะสลักเป็นเศียรนาค หน้าบันตกแต่งด้วยไม้แกะสลักปิดทอง เป็นลายก้านขดในกรอบของซ้อฟ้าต่างใหม่ ลายด้านล่างของหน้าบันเป็นลายหน้ากระดาน มีรูปนกลอยตัวประดับอยู่ ไม่มีโค้งกึ่งประดับด้านล่างของหน้าบัน ดังเช่นวิหารที่พบส่วนใหญ่ บานประตูแกะสลักเป็นรูปเทวดาปิดทองบนพื้นสีแดง บริเวณด้านหน้าวิหารทำเป็นลาน มีบันไดทางขึ้นด้านข้างสองด้าน ล้อมด้วยลูกกรง บันไดเป็นบันไดธรรมดาไม่เป็นนาครวันได

⁵ นักบุญของหมู่เฮา ครูบาเจ้าโสภณ (เป้า) โสภโณ, หน้า 28.

หอธรรมวัดถวายเป็นอาคารสองชั้น

ผนังและเสาด้านข้างทำด้วยปูน มีซุ้มหน้าต่างประดับด้วยลายปูนปั้นที่ผสมผสานลายแบบศิลปะรัตนโกสินทร์ บานหน้าต่างแกะสลักไม้เป็นลายดอกไม้ใบไม้ ฐานวิหารไม่มีการยกเก็จ

ภายในวิหารมีแท่นแก้วตกแต่งด้วยลายปูนปั้น สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป มีธรรมาสน์ทรงปราสาทแบบล้านนาตั้งอยู่ด้านหน้าแท่นแก้วด้านขวามือของพระประธาน ฝาผนังภายในมีจิตรกรรมฝาผนัง ผนังด้านหลังพระประธานวาดภาพคันศรมหาโพธิ์ ผนังด้านข้างเหนือบานหน้าต่างด้านขวามือพระประธานวาดเป็นภาพพุทธประวัติ และผนังเหนือบานหน้าต่างด้านซ้ายมือพระประธานวาดภาพเวสสันดรชาดก

ส่วนหลังคาหอธรรมวัดถวายเป็นบ้านแกะสลักไม้ปิดทองประดับกระจก
ช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ แกะสลักไม้

ผนังหอธรรมด้านนอกชั้นบน ตกแต่งด้วยลายคำ

เทวดาประดับระเบียงหอธรรมชั้นบน

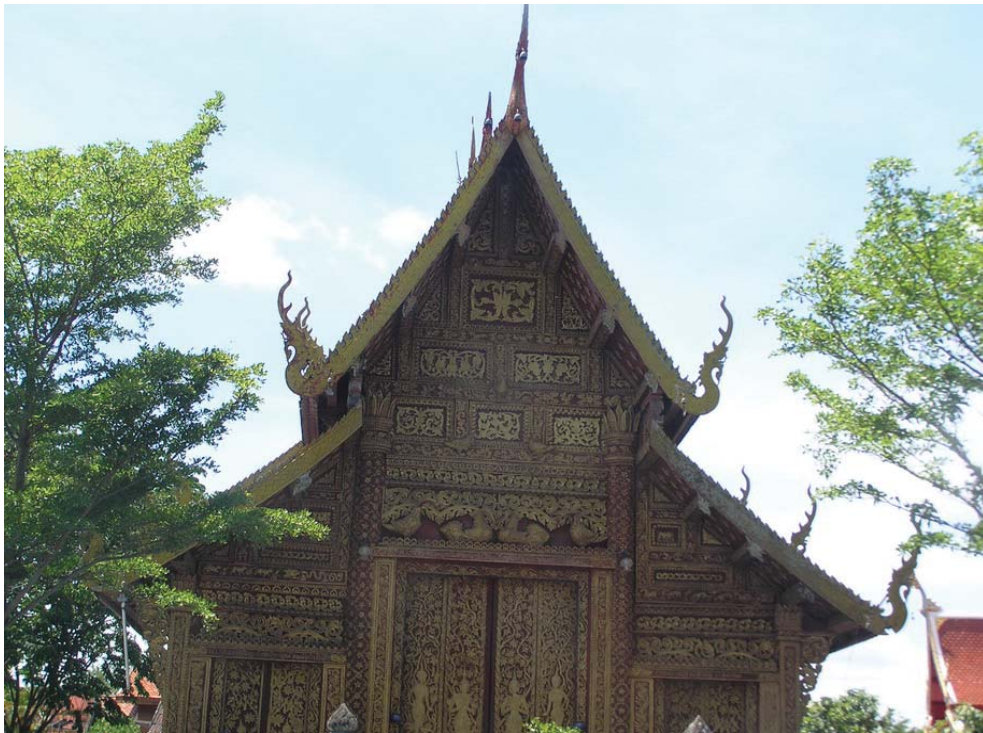
ด้านข้างของหอธรรม กลางสันหลังคาประดับด้วยหงส์

รูปแบบจิตรกรรมที่มีแสงเงาสวมมิติสีสดใสเช่นนี้เป็นรูปแบบจิตรกรรมฝาผนังที่มีต้นแบบจากภาพพิมพ์ของนายสม ธรรมภักดี (ส. ธรรมภักดี) ที่นิยมกันทั่วไปในล้านนาตั้งแต่ราว พ.ศ. 2500⁶ เป็นต้นมา

⁶ ภาณุพงษ์ เลหาสม, จิตรกรรมฝาผนังล้านนา, (กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2541), หน้า 167.

ด้านหน้าวิหารวัดถวายเป็น

ภาพขยายหน้าบันวิหารวัดถวายเป็นประดับด้วยลวดลายปูนปั้นและไม้แกะสลัก

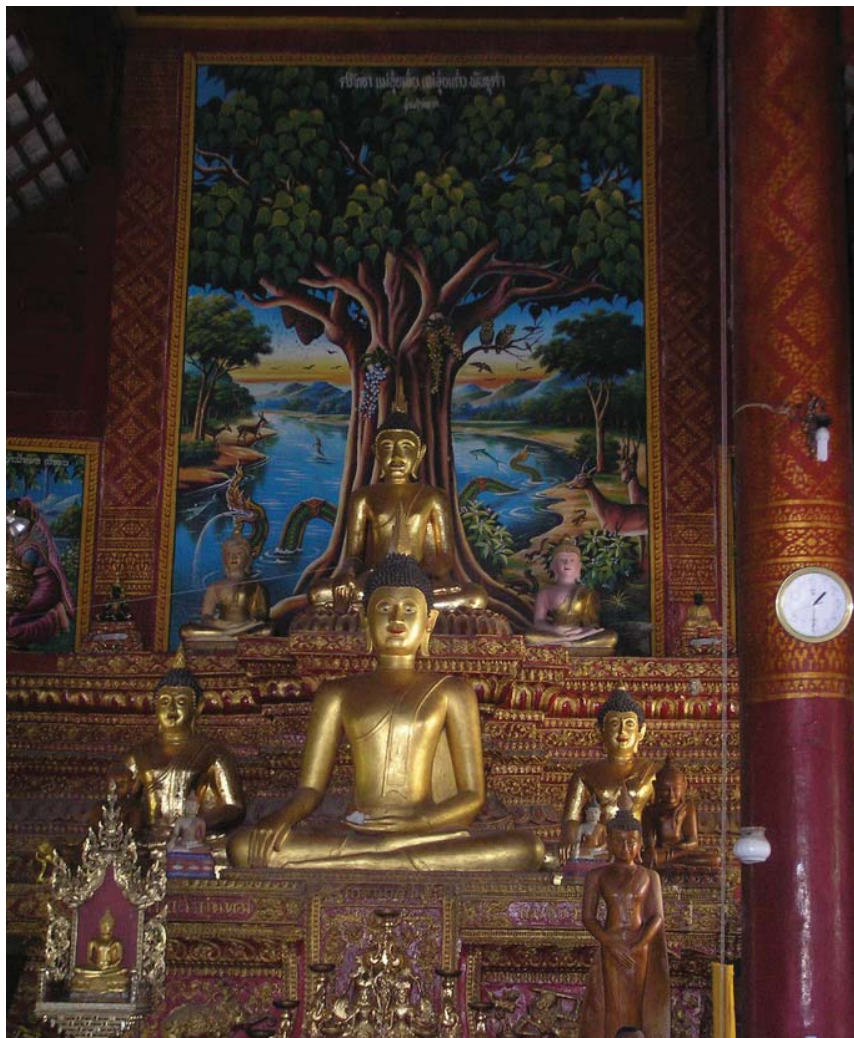
ลายตกแต่งด้านหน้าวิหารวัดถวายเป็นลวดลายไม้แกะสลักและปูนปั้นบนพื้นสีแดง

บันไดด้านข้างวิหาร เห็นโครงสร้างอาคารผนังก่ออิฐถือปูน เจาะช่องหน้าต่าง

ปากแฉ แฉงแฉ อยู่ระหว่างชั้นหลังคา

ภายในวิหารวัดถวายเป็นพระประธาน ฉากหลังตกแต่งด้วยจิตรกรรมต้นศรีมหาโพธิ์

โครงสร้างไม้ในหลังคาวิหารเป็นโครงสร้างแบบมั่วต่างใหม่

ลายประดับ แทนแก้วในวิหารประดับด้วยลายปูนปั้นปิดทอง

ธรรมาสันทรงปราสาทภายในวิหาร

จิตรกรรมฝังซ้ายมือพระประธานเขียนเรื่องพระเวสสันดร

ตอนพระเวสสันดรให้ช้างป๋อจัญนาเคนทร์เป็นทาน อันเป็นสาเหตุให้ทรงถูกขับจากเมือง
ต่อเนืองด้วยตอนที่ทรงรถออกจากเมืองพร้อมด้วยนางมัทรี กัณหาและชาติ

จิตรกรรมผนังขอมือพระประธานเขียนเรื่องพุทธประวัติ
ในภาพเป็นเหตุการณ์ตอนทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้งสี่

อุโบสถ อุโบสถไม้สักหลังเดิมสร้างเมื่อ พ.ศ. 2499 ต่อมาพระอธิการประสิทธิ์ อุดชุมโม เจ้าอาวาสวัดถวายได้เป็นประธานสร้างอุโบสถไม้สักทองหลังปัจจุบัน ฉลองสมโภชเมื่อ พ.ศ. 2545 พระประธานภายในอุโบสถเป็นองค์เดิมที่ครูบานบุญมาเจ้าอาวาสองค์ก่อนได้สร้างไว้เมื่อ พ.ศ. 2506 ส่วนลายไม้แกะสลักตกแต่งองค์อุโบสถ ชาวบ้านถวายซึ่งมีฝีมือทางด้าน การแกะสลักอยู่แล้วได้ร่วมกันสร้างในบางส่วน⁷

ส่วนประกอบและการตกแต่งของอุโบสถไม้สักทอง หลังปัจจุบันประกอบด้วยส่วนฐานทำเป็นฐานปัทม์ยกเก็จสร้างด้วยปูน รองรับอาคารไม้สักทองทั้งหลัง เสาไม้สักกลมด้านหน้าสุดของอุโบสถลงรักปิดทอง โครงสร้างของชั้นหลังคาเป็นเครื่องไม้ทั้งหมด หลังคามุงกระเบื้องสันหลังคามีปราสาทเพื่องทำเป็นรูปหงส์รองรับปราสาทไว้บนหลัง ซ่อฟ้าเป็นไม้แกะสลักรูปเศียรนาคลงรักปิดทอง ป้านลมแกะไม้เป็นลายก้านขด ปลายป้านลมแกะไม้เป็นรูปมกรคายนาคลงรักปิดทอง หน้าบันของอุโบสถแกะสลักลงรักปิดทองด้วยลายก้านขด ออกลายจากลายเทพนมตรงกลางหน้าบัน บัวหัวเสาแกะสลักไม้เป็นรูปกลีบบัวซ้อนกัน 3 ชั้น ลงรักปิดทอง เสาด้านหน้าทั้งสี่เสาลงรักปิดทอง มีบันไดนาคเป็นบันไดทางขึ้นด้านหน้าอุโบสถลายมกรคายนาคล บันไดนี้ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นปิดทองประดับกระจกสี พื้นที่ห้องหน้าสุดของอุโบสถเปิดโล่ง มีลูกกรงไม้สักทองล้อมรอบเป็นระเบียบ หน้าห้องถัดไปกั้นด้วยทำด้วยฝาผนังไม้สักทองเข้าลิ้น มีประตูทางเข้าอุโบสถ กรอบประตูทำเป็นซุ้มไม้แกะสลักลงรักปิดทอง

⁷นักบุญของหมู่เฮา ครูบาเจ้าโสภณ (เบ้า) โสภโณ, หน้า 31.

ภายในอุโบสถมีแท่นแก้วประดิษฐานพระประธาน สำหรับลวดลายไม้แกะสลักและลายลงรักปิดทองที่ประดับตกแต่งอุโบสถวัดถวายเป็นบางส่วน ชาวบ้านถวายเป็นส่วนร่วมกันสร้างไว้รอบฐานปัทม์ชั้นล่างมีกำแพงแก้วล้อมรอบอุโบสถอีกด้วย

อุโบสถวัดถวายเป็น

เจดีย์วัดถวายเป็น สร้างเมื่อ พ.ศ. 2546 ภายในบรรจุพระพุทธรูป และเกศาธาตุของครูบาศรีวิชัยซึ่งขุดได้จากเจดีย์องค์เดิมที่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2524 พร้อมทั้งพบหงส์เงิน หงส์ทองที่ครูบาโสภา ได้นำมาประดิษฐานไว้ในเจดีย์องค์เดิม ชาวบ้านได้นำมาบรรจุไว้ในเจดีย์องค์ใหม่ และสร้างให้มีรูปแบบเช่นเดียวกับเจดีย์ที่ครูบาเจ้าศรีวิชัยสร้างไว้หลาย ๆ แห่ง⁸

ลักษณะเจดีย์วัดถวายเป็นประกอบไปด้วย ส่วนฐานเชิงสี่เหลี่ยมซ้อนกัน 2 ชั้น ต่อด้วยฐานเขียง ยกเก็จ 3 ชั้น ต่อด้วยฐานบัวหรือฐานปัทมยกเก็จ 1 ฐาน ลักษณะของฐานปัทมมีบริเวณหน้ากระดานท้องไม้ยี่ดสูงขึ้น จนคล้ายส่วนเรือนธาตุของเจดีย์ทรงปราสาทรูปทรงมีลักษณะเช่นเดียวกับเจดีย์มณเฑียรวัดสวนดอกที่บูรณะโดยครูบาศรีวิชัย

ต่อมาเป็นส่วนเรือนธาตุขึ้นไปมีฐานเขียงกลมที่ประดับด้วยกลีบทรงสามเหลี่ยม ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปองค์เล็ก ๆ ต่อขึ้นไปเป็นชั้นฐานบัวลูกแก้วในทรงกลมที่ซ้อนลดหลั่นกันขึ้นไป 3 ชั้น ต่อขึ้นไปด้วยองค์ระฆังประดับกระจกลี ต่อด้วยบัลลังก์และบัวซ้อนกันหลายชั้น ปล้องไฉน ปลียอด และฉัตร

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

เจดีย์วัดถวายเป็นเจดีย์ทรงระฆังแบบพื้นเมืองล้านนา

มณฑปครูบาโสภ (เป้า) โสภโณ มณฑปทรงปราสาททองคำนี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 2546 แล้วเสร็จฉลองสมโภชเมื่อ พ.ศ. 2547 ประดิษฐานรูปและอัฐิของครูบาโสภ (เป้า) โสภโณ บนชั้นยอดมณฑปมีซุ้มขนาดเล็ก ประดิษฐานพระพุทธรูปไว้ภายในซุ้มชั้นแรก

ครูบาโสภ (เป้า) โสภโณ เป็นชาวบ้านถวายเป็นได้ไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์ติดตามครูบาศรีวิชัย เมื่อครูบาศรีวิชัยมรณภาพ ท่านจึงกลับมาอยู่วัดถวายเป็นเดิมของท่าน มณฑปองค์นี้ตั้งอยู่ทิศตะวันตกของเจดีย์วัดถวายเป็น⁹

⁹ นักบุญของหมู่เฮา ครูบาเจ้าโสภ(เป้า) โสภโณ, หน้า 17.

มณฑปครุบาโสภา (เข้า) โสภโณ

ศาลาวัดถวายเป็น ศาลาหลังนี้ กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง มีมุขบันไดทางขึ้น 2 ทาง โครงสร้างตกแต่งด้วยลวดลายไม้แกะสลักทั้งหลัง

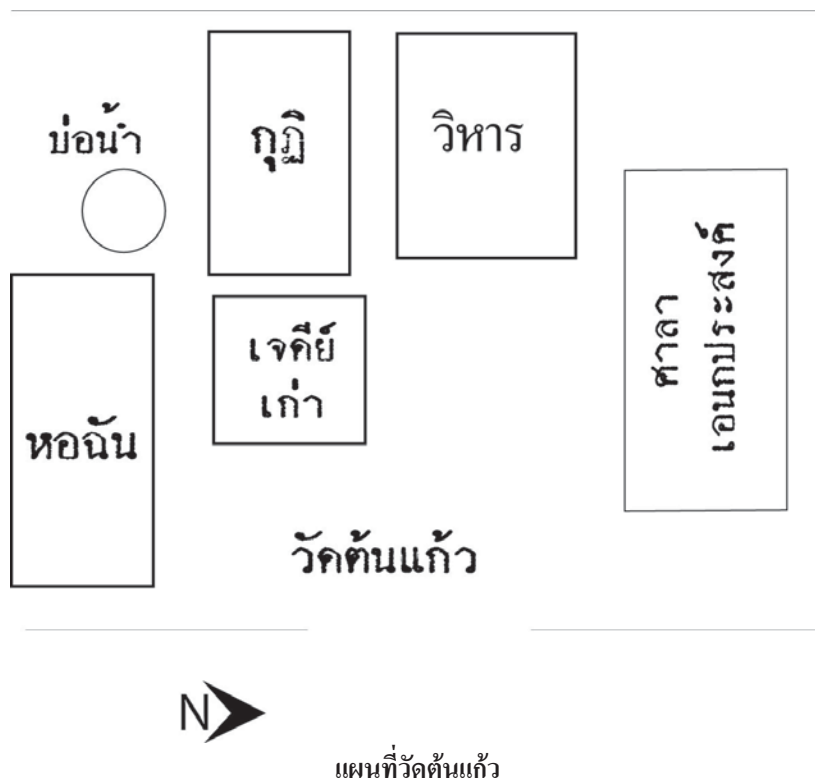
ศาลาวัดถวายเป็น

วัดต้นแก้ว

วัดต้นแก้ว เลขที่ 51 หมู่ 1 ตำบลขุนกง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ เดิมเป็นวัดร้าง สิ่งก่อสร้างภายในวัด แต่เดิมปรากฏเพียงอย่างเดียว คือ เจดีย์ นอกนั้น คือ สิ่งก่อสร้างขึ้นใหม่ ได้แก่ บ่อน้ำสร้างปี พ.ศ.2523 ศาลาสร้าง พ.ศ.2536 หอฉันสร้าง พ.ศ.2549 เป็นการก่อสร้างในรูปแบบสมัยใหม่

เหตุแห่งการฟื้นฟูวัดขึ้นจากวัดร้างเนื่องจากหมู่บ้านได้เติบโตขยายเป็นหมู่บ้านใหญ่ ชุมชนเห็นว่าพื้นที่แห่งนี้เคยเป็นวัดมาก่อน และก่อนการฟื้นฟูขึ้นเป็นวัดได้มีการก่อตั้งเป็นสำนักสงฆ์ สมควรที่จะฟื้นฟูวัดขึ้นมาใหม่อีกครั้ง เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจชาวบ้าน เพราะชาวบ้านต้องเดินทาง ด้วยเท้า เพื่อไปทำบุญยังวัดที่ไกลออกไป คือ วัดถวายและวัดหนองโง้ง ซึ่งเป็นการลำบากที่จะต้องเดินด้วยเท้า นายจันทร์ บุญผล กำนันตำบลขุนกง และชาวบ้านจึงได้ร่วมกันบูรณะวัดขึ้นจนสำเร็จ เมื่อราวสามสิบปีก่อน

ปัจจุบัน วัดต้นแก้ว มีพระ 1 รูป คือ เจ้าอาวาส ชื่อ พระอธิการพรหมวัตร ธรรมวุฒโท อายุ 43 ปี 35 พรรษา โดยท่านบวชเมื่ออายุ 11 ปี บ้านเดิมอยู่อำเภอแม่ฮาด เป็นพระที่ได้รับนิมนต์มาจากวัดน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

วัดตันแก้ว มุมมองจากทางเข้าวัด

ศิลปกรรมวัดตันแก้ว

ซอกเจดีย์ ตั้งอยู่ด้านหน้าตรงประตูทางเข้าวัด เป็นเจดีย์ร้างที่เหลือเพียงฐานและเรือนธาตุ ในผังยกเก็จสี่เหลี่ยม ด้านหน้ามีร่องรอยของการก่อเป็นซุ้มแบบซุ้มโค้ง (arch) ส่วนเหนือเรือนธาตุ ขึ้นไปยอดหักหาย

จากร่องรอยที่ปรากฏพิจารณาได้ว่าเป็นเจดีย์ทรงปราสาท ส่วนยอดที่หักหายไปน่าจะเป็นยอดทรงระฆัง ส่วนซุ้มคูหาก่ออิฐเป็นแบบซุ้มโค้ง (arch) ซึ่งเป็นเทคนิคที่นิยมกันทั่วไปในล้านนา ช่วงพุทธศตวรรษที่ 21 อันมีต้นแบบจากศิลปะพม่า¹⁰

นอกจากนั้นยังมีโบราณวัตถุที่ขุดพบที่เจดีย์ เช่น ชิ้นส่วนพระพุทธรูป และเทวดาปูนปั้น ที่ปัจจุบันโบราณวัตถุส่วนหนึ่งเก็บไว้ที่วัดตันแก้ว¹¹

เมื่อพิจารณาโบราณวัตถุในเบื้องต้นจากภาพถ่ายเก่า พบว่ารูปแบบศิลปกรรมของพระพุทธรูป และเทวดามีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 สอดคล้องกับอายุของเจดีย์ จึงตั้งข้อสังเกตเบื้องต้นว่าเจดีย์ร้างวัดตันแก้วมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 21-22 เป็นหลักฐานว่าบริเวณอำเภอหางดงมีความสำคัญมาแล้วในล้านนาสมัยราชวงศ์มังราย

¹⁰ น่าสังเกตด้วยว่าน่าจะเป็นเจดีย์จำนวนไม่มากนักที่พบเทคนิคดังกล่าวในเขตอำเภอหางดงที่ตกทอดมาจนปัจจุบัน ในขณะที่ตัวอย่างในเขตเมืองเชียงใหม่มีจำนวนมาก.

¹¹ ได้รับความเอื้อเฟื้อภาพและข้อมูลจาก พระอธิการพรหมวัตร ฐมฺมวฑฺฒโน เจ้าอาวาสวัดตันแก้ว, 9 กันยายน, 2553.

เจดีย์วัดคันแก้ว เป็นเจดีย์ทรงปราสาทแบบล้านนา

ภาพถ่ายเก่าของเจดีย์ และเห็นช่องคูหาที่มีการก่อหุ้มแบบครึ่งวงกลม
(ภาพ: โรงเรียนดั้นแก้วผดุงวิทยาลัย)

พระพุทธรูปที่พบบริเวณเจดีย์

เทวดาปูนปั้นพบบริเวณเจดีย์ร้าง

วิหารวัดต้นแก้ว สร้างเมื่อ พ.ศ. 2528 แล้วเสร็จฉลองสมโภชเมื่อ พ.ศ. 2534 เป็นวิหารทรงพื้นเมืองล้านนาสร้างด้วยปูน โครงสร้างหลังคาเป็นเครื่องไม้ มีปากแฉก แฉกแฉก แกะสลักไม้ ส่วนหลังคาประดับด้วยช่อฟ้า ไม้แกะสลักปิดทอง ป้านลมทำด้วยไม้ ด้านปลายแกะสลักเป็นเศียรนาคปิดทองประดับกระจกสี หน้าบันตกแต่งด้วยลายไม้แกะสลักแบบนวลาลงรักปิดทองประดับกระจกสี ส่วนที่เป็นพื้นลาย ออกลายจากลายตรงกลางหน้าบันรูปเทพนม นาคจะตันหรือคันทวย ทำด้วยไม้แกะสลักปิดทองลายนาค และลายกระหนกทรงสามเหลี่ยมที่ปลายด้านล่าง ผนังด้านข้างภายนอกมีซุ้มกรอบหน้าต่าง ตกแต่งด้วยลายปูนปั้นลงรักปิดทองมีพื้นลายสีแดง

ภายในวิหารมีแท่นแก้วประดิษฐานพระประธาน ด้านหน้าแท่นแก้วด้านขวามือ พระประธานมีธรรมาสน์ทรงปราสาทประดับด้วยลายไม้แกะสลักลงรักปิดทอง บริเวณซุ้มเป็น โครงสร้างที่ทำด้วยปูนมีลายปูนปั้นปิดทองประดับกระจกสี โครงสร้างหลังคาเป็นเครื่องไม้ ทาสีแดง

ผนังด้านหลังพระประธานมีภาพจิตรกรรมเป็นรูปคันศรมหาโพธิ์ ผนังซ้ายมือพระ ประธานเป็นภาพทศชาติชาดก ผนังด้านใต้ขวามือพระประธานเป็นภาพพระเวสสันดรชาดก

รูปแบบจิตรกรรมฝาผนังเช่นนี้คล้ายคลึงกับที่พบ ณ วัดถวายเป็นรูปที่มาจากภาพพิมพ์ ของ ศ.ธรรมศักดิ์ ที่มีสีสันสดใส และมีลักษณะเป็นภาพสามมิติมีแสงเงา

บานหน้าต่างตกแต่งด้วยลายไม้แกะสลักปิดทองบนพื้นสีแดง แท่นแก้วประดับด้วย ลายปูนปั้นปิดทองบานประตูทางเข้าแกะสลักไม้เป็นรูปครุฑแบกเทวดา มีลายดอกไม้ใบไม้ประดับ รอบ ๆ ปิดทองล่องชาดทั้งบานประตู ซุ้มประตูทางเข้าด้านหน้าเป็นซุ้มแบบล้านนา ประดับลาย ปูนปั้นรูปเทวดาลงรักปิดทอง ด้านบนเหนือซุ้มประตู วาดภาพจิตรกรรมรูปเทวดาอุลัญญะเชิญพระ โพธิสัตว์มาจุติโปรดสัตว์ยังโลกมนุษย์เพื่อเป็นพระพุทธเจ้าด้วยสีสันสดใส มีรูปแบบที่มีแสงเงา เช่นเดียวกับจิตรกรรมในวิหาร

วิหารวัดต้นแก้ว

หน้าบันวิหารวัดต้นแก้วทำเป็นลายเครือเถาปิดทอง บนพื้นกระຈดสีน้ำเงิน

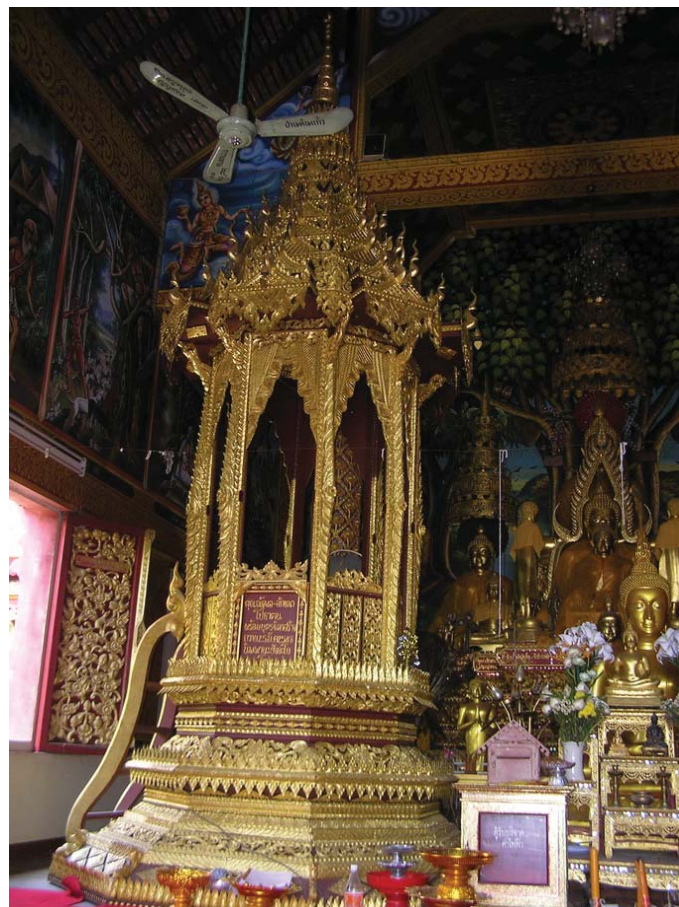
หางหงส์วิหารวัดต้นแก้วเป็นรูปพญานาคประดับกระຈก

ผนังนอกรั้วในด้านหน้ารอบซุ้มประตู มีจิตรกรรมพุทธประวัติตอนทูลเชิญสันตดุสิตเทวราช
มาจุติเป็นพระพุทธเจ้า ตกแต่งโดยรอบ

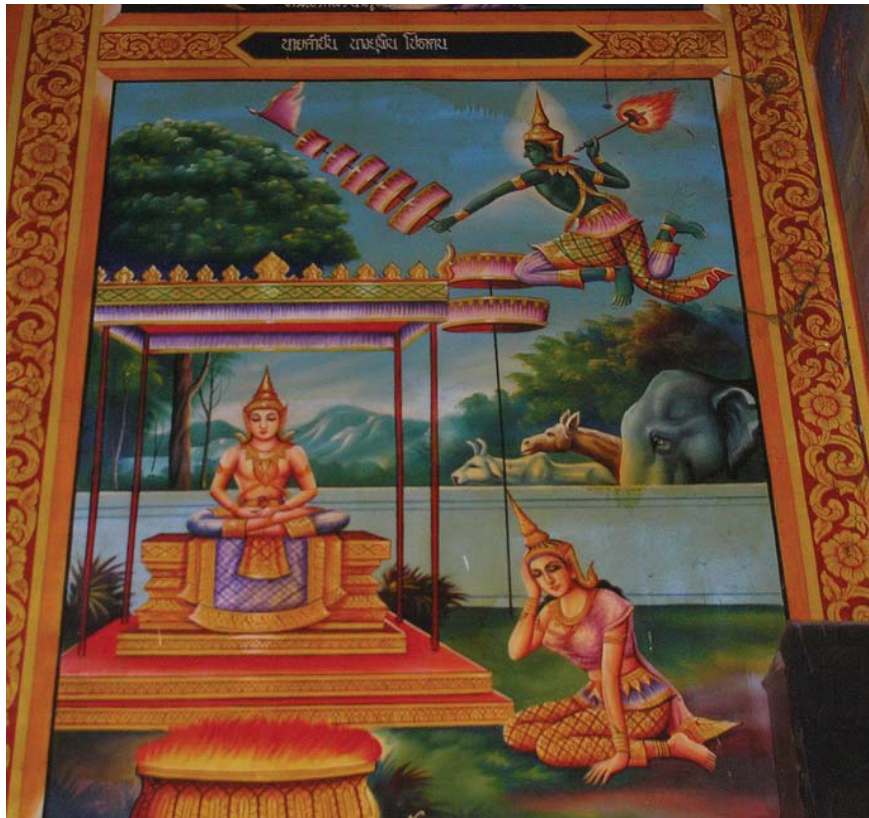
ลายบานประตู่วิหารวัดต้นแก้ว เป็นรูปเทวดาทรงศรท้าวข้างเสารับซุ้ม ประดับด้วยปูนปั้นรูปเทวดา

ธรรมาสถ์ทรงปราสาทแปดเหลี่ยมภายในวิหารวัดต้นแก้ว

ภายในวิหารวัดต้นแก้ว ด้านหลังพระประธานตกแต่งด้วยจิตรกรรมภาพต้นศรีมหาโพธิ์

จิตรกรรมในวิหาร ในภาพเป็นเรื่องจันทกุมารชาดก

จิตรกรรมพุทธประวัติด้านบนเป็นตอนออกบวช และพระอินทร์ทรงพิณสามสายเพื่อให้ทรงเห็นทางสายกลาง
ด้านล่างเป็นทศชาติชาดก เรื่องมโหสถ และภูริทัตชาดก

จิตรกรรมทศชาติชาดกเรื่องเทมียชาดกในวิหาร

จิตรกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก

ลายบานหน้าต่างวิหารวัดต้นแก้ว เป็นลายเครือเถาใบไม้ดอกไม้ แกะสลักปิดทอง

ศาลาบำเพ็ญบุญ ศาลาหลังนี้สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีแท่นแก้วประดิษฐานพระบริเวณผนังทิศตะวันตก รอบ ๆ ผนังมีภาพปูนปั้น เช่น ภาพภาพพุทธประวัติ ภาพกษัตริย์ราชวงศ์จักรี เป็นต้น ด้านนอกอาคารตกแต่งด้วยลวดลายไม้แกะสลักปิดทองหน้าบันตกแต่งด้วยลายไม้แกะสลักเป็นรูปปีเป้ง 12 นักษัตร

ศาลาบำเพ็ญบุญ

ภาพปูนต่ำกษัตริย์ราชวงศ์จักรีในศาลาบำเพ็ญบุญ

ภาพปูนดำพุทธประวัติตอนพระพุทธองค์ทรงปราบช้างนาฬาคีรี

ศาลาอุฎ्ฐีเจ้าอาวาส สร้างเมื่อ พ.ศ. 2536 เป็นอาคารครึ่งปูนครึ่งไม้ 2 ชั้น ชั้นบนเป็นเครื่องไม้ตกแต่งหน้าบันด้วยลายแกะสลักไม้ปิดทองเป็นลายก้านขดสีทองบนพื้นกระจกลีเขียว ออกลายจากลายนกยูง ตรงกลางของหน้าบันมีการตกแต่งด้วยลายปูนปั้น บันไดทางขึ้นตกแต่งด้วยปูนปั้นรูปมอม

ชั้นบนภายในตกแต่งด้วยภาพจิตรกรรมประเพณี 12 เดือน และประวัติการสร้างวัดต้นแก้ว ผนังด้านหลังก่อนเข้าถึงห้องที่ประดิษฐานพระภายในวัดเป็นพระธาตุประจำปีเป้ง 12 นักษัตร

ศาลาอุฎ्ฐีเจ้าอาวาส

มอมปูนปั้นศาลาฤๅเจ้าอาวาส

จิตรกรรมการสร้างวัดต้นแก้วในศาลาฤๅเจ้าอาวาส

จิตรกรรมประเพณีสิบสองเดือนในศาลาภูมิเจ้าอาวาส

จิตรกรรมพระชาติปูนปั้นในศาลาภูมิเจ้าอาวาส

ศาลาหอฉัน เริ่มก่อสร้างในปี พ.ศ. 2550 และอยู่ในระหว่างการดำเนินงานก่อสร้างในขณะนี้ ตกแต่งด้วยลวดลายไม้แกะสลัก บริเวณระเบียงด้านหน้าแกะสลักเป็นรูปพระพุทธรูปยืนเรียงกัน เป็นไม้ที่แกะจากอำเภอแม่สวด จังหวัดตาก หน้าบันเป็นลายก้านขดกระหนก แกะสลักฉลุไม้ปิดทองมีตราฉลองพระชนมายุครบ 80 พรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชการ ที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ติดอยู่กลางหน้าบัน ข้างเสาด้านบนตกแต่งด้วยลวดลายแกะสลักและฉลุไม้

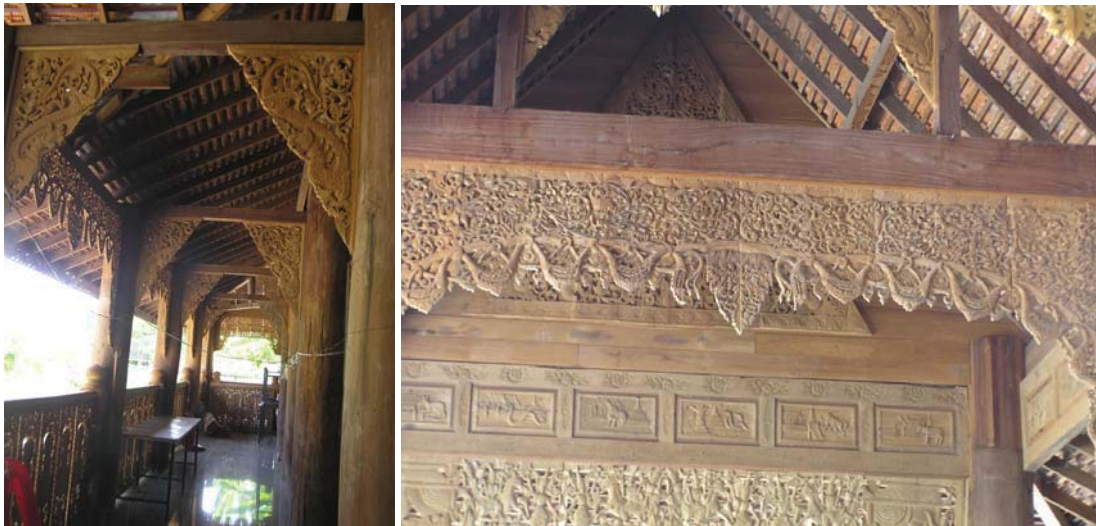
ศาลาหอฉันวัดต้นแก้ว

ลายสลักไม้ศาลาหอฉันบริเวณระเบียง เป็นรูปพระพุทธรูปยืน

พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระประธานศาลาหอฉันวัดต้นแก้ว

ลายสลักไม้ในศาลาหอฉันวัดต้นแก้ว

วัดละโว้

วัดละโว้ ตั้งอยู่เลขที่ 70 หมู่ 8 ตำบลหนองแก้ว อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ मुखपाठ ในท้องถิ่นกล่าวเชื่อมโยงประวัติของวัดว่าสร้างขึ้นในสมัยพระนางจามเทวี แห่งหริภุญไชย¹² คงเพื่อสร้างความศักดิ์สิทธิ์ให้กับท้องถิ่นตามแบบที่มักพบทั่วไปในล้านนา แต่ปรากฏว่าศิลปกรรมภายในวัดตามที่ปรากฏในปัจจุบัน มีอายุไม่เก่าไปกว่าปลายพุทธศตวรรษที่ 25

ศิลปกรรมหลักในวัด ได้แก่ วิหารก่ออิฐถือปูนที่อยู่ในแนวแกนเดียวกับเจดีย์ตามแบบศิลปล้านนาทั่วไป ภายในวิหารตกแต่งด้วยจิตรกรรมที่มีสีสันสดใส รูปแบบสามมิติมีแสงเงา เป็นรูปแบบจิตรกรรมล้านนาทั่วไปที่พบตั้งแต่ราวห้าสิบปีก่อนลงมา

ศิลปกรรมที่น่าสนใจและโดดเด่นที่สุด ได้แก่ เจดีย์ที่อยู่ต่อท้ายวิหาร เป็นเจดีย์ทรงปราสาทสี่เหลี่ยมซ้อนชั้นเช่นเดียวกับเจดีย์กู่กุดวัดจามเทวี และสุวรรณเจดีย์ วัดพระธาตุหริภุญไชย ลำพูน แต่มีขนาดเล็กกว่า และมีการหุ้มด้วยทองจังโกทั้งองค์

องค์ประกอบของเจดีย์วัดละโว้ประกอบด้วย ฐานเจียงสี่เหลี่ยม 2 ชั้น ต่อด้วยฐานปัทม์ซ้อนกันขึ้นไปอีก 5 ชั้น แต่ละชั้นมีซุ้มจรนาศรีฐานพระพุทธรูปยืนด้านละ 3 องค์ ทั้ง 5 ชั้น รวมเป็น 60 องค์ ต่อขึ้นไปด้วยบัวปัทม์บาทซ้อนกัน 3 ชั้น ต่อด้วยปลียอด และฉัตร ตามประวัติตามกล่าวไว้ว่า เจดีย์องค์นี้สร้างเมื่อ พ.ศ. 1224 และได้รับการบูรณะใหม่เมื่อ พ.ศ. 2535 – 2538 ตามจารึกที่เขียนไว้ที่ฐานเจดีย์

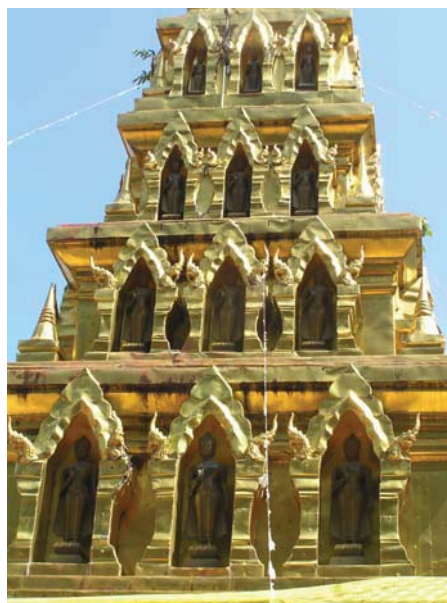
รูปแบบเจดีย์วัดละโว้ แสดงถึงการจำลองแบบจากเจดีย์สุวรรณเจดีย์ หรือเจดีย์กู่กุดของวัดจามเทวี ในศิลปหริภุญไชยโดยตรง ซึ่งเป็นเจดีย์ซ้อนชั้น 5 ชั้น แต่ละชั้นมีซุ้มพระด้านละสามซุ้ม รวมองค์พระได้ 60 องค์

การจำลองรูปแบบเจดีย์จากศิลปหริภุญไชยในท้องถิ่นเช่นนี้จึงเป็นหลักฐานในการสร้างความสำคัญ และสำนึกในตัวตนที่มีความสัมพันธ์กับหริภุญไชยอันรุ่งเรืองที่ยังคงมีอยู่ในสำนึกของท้องถิ่นในปัจจุบัน

¹² “วัดละโว้”, [Online], Available <http://www.lannataalkkhongdee.com>. (28 พฤษภาคม 2554).

เจดีย์วัดสะไ้ เป็นเจดีย์ในผังสี่เหลี่ยมซ้อนห้าชั้นลดหลั่นกัน
มีรูปแบบเช่นเดียวกับเจดีย์กุฎ และสุวรรณเจดีย์ในศิลปะทวารวดี เมืองลำพูน

ซุ้มประดิษฐานพระพุทธรูปยืน แลเห็นการหุ้มทองจังโกสีทอง

วิหารวัดละโว้ ก่ออิฐถือปูน หน้าบัน

พระประธานภายในวิหารวัดละโว้ ด้านหลังเขียนจิตรกรรมรูปต้นศรีมหาโพธิ์

บรรณานุกรม

- ภาณุพงษ์ เลาหสม. จิตรกรรมฝาผนังล้านนา. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ. พ.ศ. 2541.
- วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์. วิหารล้านนา. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ. พ.ศ. 2544.
- สุรสวัสดิ์ สุขสวัสดิ์. ศิลปกรรมปูนปั้นล้านนาแหล่งใหม่ วัดบ้านถวาย อำเภอดำรง
จังหวัดเชียงใหม่. วิจิตรศิลป์. ปีที่ 1. ฉบับที่ 2 (เม.ย. - ก.ย. 2551).
- โสภา (เป้า) โสภโณ . ครุบาเจ้า. นักบุญของหมู่เฮา : ที่ระลึกในงานฉลองมณฑปวัดถวาย.
เชียงใหม่ : วัดถวาย ต.ขุนทอง อ.หางดง จ.เชียงใหม่. พ.ศ. 2547.
- วัดละโว้. [Online]. Available, <http://www.lannatakkhongdee.com>. (28 พฤษภาคม 2554).